

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ТЕРМІНОЛОГІЧНИМ СЛОВНИКОМ

Думанська Л.Б. *(Одеська державна академія будівництва та архітектури)*

Одним із найважливіших завдань курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є підготовка студентів до сприймання, розуміння та продукування матеріалу за фахом в усній та писемній формах мовлення. Оволодіння мовою спеціальності у технічному вищому навчальному закладі передбачає досконале вивчення студентами термінологічного інструментарію сучасної науки, грамотне складання текстів на професійну тематику, використання мовних засобів залежно від сфери спілкування, здійснення наукових досліджень у певній галузі тощо.

Головним завданням вищих закладів освіти є підготовка спеціаліста, який володітиме не тільки певними знаннями, але й у подальшому зможе самостійно удосконалювати свою професійну підготовку. Знання, здобуті самостійно через власний досвід, думку і діяльність, стають дійсно міцним надбанням. Науковці розглядають чотири рівні самостійної роботи: 1)копіювання за зразком (підготовка до самостійної діяльності); 2)відтворення інформації шляхом узагальнення засобів пізнавальної діяльності (репродуктивна діяльність); 3)самостійне використання знань для розв'язання завдань не за зразком (продуктивна діяльність); 4)самостійна діяльність із застосуванням знань у нових ситуаціях.

Загальновідомо, що фахова література характеризується значною кількістю термінів та терміносполук, які позначають специфічні реалії або поняття різних галузей науки, техніки, мистецтва. Саме опрацювання (переклад, тлумачення) термінології спричиняє значні труднощі для студентів під час роботи з фаховим текстом. Організація самостійної роботи студентів з термінологічним словником значно підвищує якість та ефективність інтелектуального опрацювання матеріалу, оптимізує та забезпечує перспективність самоосвіти у подальшому науково-професійному зростанні.

Термінологічний словник є різновидом тлумачного словника, містить результати теоретичних або експериментальних досліджень у вигляді наукових понять та їх номінативних одиниць; подає короткі відомості наукового або прикладного змісту, що розраховані на фахівців різної кваліфікації. У навчальному процесі дуже широко використовуються словники, які відображають термінологію певної спеціальності чи курсу. Такі словники,

особливо тлумачні та тлумачно-перекладні, відображають поняттєво-термінологічний апарат певної наукової теорії і використовуються у навчальному процесі у якості довідкової бази.

Викладач-мовник під час планування навчального процесу повинен провести мовний аналіз текстового матеріалу підручників, навчальних посібників, визначити ключові терміни у фахових словниках, виокремити базову лексику та згрупувати її за семантичними та структурними ознаками, виділити запозичені та питомі терміни, об'єднати в групи синоніми, антоніми, омоніми тощо. Робота над фаховим текстом неможлива без навчального словника за спеціальністю, тому викладачеві варто для такого видання підібрати лексикографічні одиниці за принципами сполучуваності, частотності, словотвірної цінності, навчально-методичної доцільності.

Варто використовувати завдання, які мають диференційований характер: для студентів з високим рівнем володіння української мови – творчі, з середнім – пізнавальні, низьким – репродуктивні. Можна запропонувати студентам виконати переклад фахового тексту зі словником, добираючи потрібні відповідники і порівнюючи лексико-граматичні конструкції в обох мовах; спробувати пояснити семантику терміна, а потім перевірити себе за тлумачним словником; замінити пояснення в реченні відповідним терміном; виписати зі словника полісемічні терміни і скласти з ними речення, враховуючи відмінності у значенні. Особливо доцільною є самостійна робота студентів з двомовним або тлумачним термінологічним словником під час вивчення теми: «Труднощі перекладу текстів. Основні правила перекладу». Викладач повинен пояснити, що перекладання вузькогалузевих термінів, загальноживаних та загальнонаукових слів має специфіку; якщо під час перекладу підібрати постійний перекладний еквівалент неможливо, тоді слід використовувати лексичні трансформації: додавання, вилучення, заміни, контекстуальні заміни (конкретизацію, генералізацію, антонімічний переклад). Також слід враховувати, що майже 50% усіх слів науково-технічного тексту становлять термінологічні паралелі.

Отже, систематична та цілеспрямована організація самостійної роботи студентів з термінологічним словником дозволить індивідуалізувати процес навчання, забезпечить ефективне засвоєння термінології певного фаху, поглибить знання не тільки з української мови, а й спеціальності; удосконалить та автоматизує навички та вміння, стимулюватиме пізнавальну активність, розвиватиме пам'ять і мислення, сприятиме формуванню та збагаченню фонду розумових прийомів та операцій як інтелектуальних умінь.